

TEKST 205: Beretninger om byzantinernes massakre på Konstantinopels italienske befolkning, 1182

- 5 Siden 1000-tallet havde de italienske bystater i stadig stigende grad sat sig på den byzantinske søhandel og oprettet handelsstationer og hele håndværker- og beboelseskvarterer i Konstantinopel. Konflikterne mellem denne italienske befolkningsgruppe ("latinerne") og den lokale græske befolkning og de byzantinske myndigheder øgedes samtidig med, at de politiske og religiøse spændinger mellem øst og vest tog til. Korstogene, der egentlig atter skulle have forenet østkirken og vestkirken mod den fælles muslimske fjende, øgede blot spændingerne. Sammenstødene eskalerede og i 1171 blev italienske bydele og indbyggere angrebet. Konflikten tog atter til i april 1182, da den italienske befolkningsgruppe på flere tusinde blev angrebet under folkelige optøjer i kølvandet på interne byzantinske tronstridigheder og enten dræbt, fordrevet eller solgt som slaver. "Massakren på latinerne" forværede yderligere konflikten mellem øst og vest, der kulminerede under Det 4. Korstogs plyndring af Konstantinopel i 1204 (se tekst 207).
- 15 Ærkebiskoppen og krønikeskriveren, William af Tyrus (1130 – 1186) skrev et værk om Jerusalems historie, der dog også omhandler tiden før og under korstogene og begivenheder i de omkringliggende lande og riger. Niketas Choniates (ca. 1155-1216) var byzantinsk embedsmand og historieskriver. Han forfattede et værk om Det Byzantinske Riges historie mellem 1118 og 1207, som han i visse sammenhænge selv var øjenvidne til.
- 20

[William af Tyrus:]

- 25 Denne ændring i forholdene spredte bestyrtelse blandt latinerne,¹ for de frygtede, at borgerne [i Konstantinopel] ville foretage pludselige angreb på dem. I virkeligheden havde de fra visse folk, der havde fortrolig viden om sammensværgelsen, allerede modtaget advarsler om sådanne hensigter. De, der var i stand til det, flygtede derfor fra grækernes² snigløb og den død, der truede dem. Nogle gik ombord på fireogfyre galejer, der tilfældigvis var i havnen, og andre anbragte alle deres ejendele på nogle af de mange andre skibe dér.
- 30 Men de gamle og svagelige, samt de, der var ude af stand til at flygte, blev efterladt i deres hjem, og over dem faldt det onde raseri, som de andre var undsluppet. For Andronikos,³ der i hemmelighed havde ladet skibe udruste, førte hele sin styrke ind i byen. Så snart de drog gennem byportene, ilede disse tropper hjulpet af borgerne til det kvarter i byen, der var beboet af latinerne, og nedhuggede med sværdet den lille rest, der enten havde været uvillig eller ude af
- 35 stand til at flygte med de andre. Selvom kun få af disse var i stand til at kæmpe, gjorde de modstand i lang tid og gjorde fjendens sejr til en blodig én.
- På trods af traktater og de mange tjenester, som vores folk havde ydet imperiet, fangede grækerne alle dem, der syntes i stand til at yde modstand, satte ild til deres huse og forvandlede hurtigt hele kvarteret til aske. Kvinder og børn, gamle og syge, alle som én omkom i flammerne.
- 40 Men for at få luft for deres vrede var [ødelæggelsen af] verdslige bygninger alene imidlertid

¹ *Latinerne*: dvs. den italienske befolkningsgruppe i Konstantinopel.

² *Grækerne*: dvs. byzantinerne, der til tider også benævnes som 'romerne'.

³ Andronikos d.1. Komnenos, der ønskede at overtage den byzantinske trone. Da Andronikos drog ind i Konstantinopel fik han støtte af den græsk-byzantinske befolkning, der igangsatte massakren på italienerne.

langt fra tilstrækkeligt til at opfylde deres uhellige ondskab. De satte også ild til kirker og ærværdige steder af enhver art og brændte sammen med de hellige bygninger dem, der var flygtet derhen for at søge tilflugt. Der skelnedes ikke mellem præster og lægfolk, bortset fra, at der blev udvist et større raseri mod dem, der enten bar et højt embedes eller religionens ærefulde dragt. Munke og præster var i særlig grad ofre for deres galskab og blev slået ihjel under ulidelig tortur.

Blandt disse sidstnævnte var der en ærværdig mand ved navn Johannes, en underdiakon i den hellige romerske kirke,⁴ som paven havde sendt til Konstantinopel i et kirkeligt ærinde. De greb ham, afskar hans hoved og fastgjorde det til halen af en beskidt hund som en fornærmelse mod kirken. Midt under så frygtelig en helligbrøde, værre end fademord, kunne ikke engang de døde, som selv ugudeligheden oftest skåner, hvile uforstyrret. Lig blev revet ud af gravene og slæbt gennem gader og pladser, som om de livløse kroppe var i stand til at føle de ydmygelser, man bød dem.

Vandalerne begav sig derefter til St. Johannes-hospitalet, som det kaldes, hvor de med sværdet dræbte alle de syge, de fandt. De, hvis fromme pligt det burde have været at yde lindring til de undertrykte, nemlig munke og præster,⁵ hidkaldte landevejsrøvere og ransmænd til at udføre nedslagtningen under løfte om belønning. Ledsaget af disse forbrydere opsøgte de de mest afsondrede tilflugtssteder og de inderste lejligheder i hjemmene, således at ingen, der skjulte sig dér, kunne undslippe døden. Når disse blev opdaget, blev de med vold halet ud og afleveret til bødlerne, som – for at de ikke skulle arbejde uden løn – blev givet en blodpris for mordet på disse elendige ofre.

Selv de, der syntes at vise mere hensyn, solgte de flygtende, der var tyet til dem – og til hvem de havde næret håb om sikkerhed – til evigt slaveri blandt tyrkere og andre vantro. Det siges, at mere end fire tusinde latinere af forskellig alder, køn og stand således blev udleveret til barbariske nationer for en pris. På denne måde gengældte den perfide græske nation – et kuld af hugorme, der er som en slange ved barmen eller en mus i garderoben – ondskabsfuldt deres gæster, der ikke havde fortjent en sådan behandling og som langt fra forventede noget af denne art; dem, de havde givet deres døtre, niecer og søstre som hustruer og som var blevet deres venner ved i lang tid at leve sammen med dem.

[*Niketas Choniates*:]

Mens Andronikos stadig forholdt sig afventende på den anden side af stræderne, afsendte han alle triererne⁶ under storhertugens kommando, og med sine elitesoldater, der var blevet udvalgt blandt de soldater, der var blevet indskrevet for hans sag, banede han sig vej gennem provinserne, og han indledte en krig mod latinerne i byen [Konstantinopel]. Byens befolkning genvandt deres mod og opildnede hinanden til at kæmpe side om side, og stridigheder brød ud til lands og til vands. Omgivet og indesluttet af begge skarer, var latinerne ikke i stand til at gøre modstand. De forsøgte at redde sig selv, som de bedst kunne, idet de efterlod deres hjem

⁴ Dvs. vestkirken (den katolske kirke), der anerkendte paven som overhoved og som stod i modsætning til den byzantinske østkirke (den ortodokse kirke).

⁵ Beskyldningen må her være rettet sig mod ortodokse munke og præster.

⁶ *Triere*: et krigsskib med tre årerækker anbragt i tre etager.

fyldt med rigdomme og skatte af alle slags, som søges af mænd, der ønsker plyndre. De vovede heller ikke at blive, hvor de var, eller at angribe romerne [byzantinerne] eller at underkaste sig og udholde deres stormløb. Nogle tog en chance ved at sprede sig i hele byen, andre søgte asyl i adelens boliger, mens atter andre gik ombord i de lange skibe, der var bemanded med deres landsmænd, og undslap derved at blive hugget ned med sværdet. De, der blev pågrebet, blev dømt til døden, og alle mistede deres ejendomme og ejendele. De trierere, der var lastet med flygtninge, satte ud fra byens havne i retning af Hellesponten og tilbragte resten af denne dag opankret ved de havomkransede øer, der hverken er langt fra byernes dronning [Konstantinopel] eller langt ude på åbent hav. Jeg taler om Prinkipos og Prote og alle øerne omkring dem, der stiger op fra dybet. Efter at have nedbrændt og ødelagt flere klostre på disse øer forlod de dem den næste dag, og sejlede med alle årer og med hejst sejl. Idet de ikke blev forfulgt af nogen, gik de i land, hvor de ønskede det, og påførte så meget skade på romerne [byzantinerne] i disse områder som muligt.

15

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene - Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

20 William af Tyrus, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, her efter E. A. Babcock: *William of Tyre: A History of Deeds Done beyond the Sea*, Columbia (1943), s.464f. Niketas Choniates her efter H. J. Magoulias: *O City of Byzantium, Annals of Niketas Choniates*, Detroit (1984) s.140f.